

B. C. D. 7

Dissertatio Historico-Politica

CAEDEM

C. J. CÆSARI
INJUSTE ILLATAM
EXHIBENS,

Quam

*Consensu Ampliss. Facult. Philosophicæ
In Reg. Acad. Aboënsi,*

PRÆSIDE

VIRO CELEBERRIMO

Mag. HENRICO HASSEL,

Eloq. Rom. Prof. Reg. & Ord.

Fac. Phil. h. t. Dec. Spectabili,

Modeste sistit ventilandam

OLAVUS WYSS.

Ad diem 11. Martii, MDCCXXXII.
horis & loco solitis.

ABOÆ,

Exc. R. Ac. Typ. Joh. Kiämpe.

CALEDEM

WILHELMUS HILFARI

ADVERSUS

Quintus

Quintus Augustus, sacris etc.

TRIKSIDE

FRANCIS CARBERRARD

M. HENRICO HANSEL

1707 Rom. 1711 Reg. 1714

1715 1716 1717 1718

1719 1720 1721 1722

1723 1724 1725 1726

Ad hunc M. HANSEL

hunc & loca testis

ARGENTORATI
Exc. R. A. J. P. Joh. Kämpfer

Q. B. V.

§. I.

Utationum il-
lam, quibus
concuti vali-
dissima etiam

imperia non raro solent, con-
stantem perpetuamque seri-
em, ita occulte sapius vol-
vi agitarique videas, ut in
earum causas aciem men-
tis vel non intendere sciant
mortales, vel si evolvere
nitantur, involutas ignorent
tamen, abditasque penitus

2
non attingant. Interea, ut
mortalium cuncta, ita i-
pfas Respublicas, aut in-
constantis fortunæ casu,
aut fatali necessitate, aut
positu siderum planeta-
rumve conjunctione, aut
denique incerta, nescio qua,
revolutione mutari audia-
as; caligantibus ad Pro-
videntiæ lucem animis, cu-
jus arcana quidem & oc-
cultas, sed vera adeo & se-
ria in his occupatio est, ut
tum maxime agat, cum a-
lias quascunque causas do-
minari arbitrantur, quas ta-
men & ipsas ad suum ar-
bitrium & ad poenam vel
præmium meritis hominum
debitam componit. *Quam-*
diu

diu virtutem gens Romana
 coluit, nec fortem quem-
 quam nec beatum diis in-
 vitis esse credidit, ipsamque
 felicitatem sine religione a-
 mitti quam possideri ma-
 luit, quanta eam maiestate,
 quanta fortuna, dignitate
 ac imperio non armavit
 Deus? At postquam suis
 consiliis niti, suis viribus
 prospera evenisse rerum Rex,
 proceres, plebs coeperant,
 pervertentibus disciplinam
 morum ambitione, superbia
 crudelitate, sapientissima Nu-
 minis dispensatione factum,
 ut primo delicta Regis, tum
 factum immoderate utenti-
 um imperio, Civium con-
 tumacia

4
tumacia: rursus horum se-
cessiones, turbas, furores,
Optimatum libido compe-
sceret. Ita Monarchia su-
perba dominatione Tarqui-
nii in Tyrannidem conversa,
regium imperium Aristocra-
tia instituta clausum dele-
tumque est. Rursus, cum
Aristocratice administrata
esset respublica, Democra-
tia specie non vi populo
concessa, plebem mox Ap-
piorum furor, post etiam
impotentia decemviralis ad
Democratiam plene inva-
dendam concitavit, donec
post magnas seditiones, com-
municata cum plebe magi-
stratum dignitate, Aristoc-
ratia

S

eratia in mixturam cum De-
mocratia coalesceret. Quod
temperamentum mixtionis in-
terum egressa Democrazia ,
cum plebs supra quam aut
æquum aut fas erat inso-
lens , inde a Gracchanis
temporibus , seditionibus
tribunitiæ potestatis , cui
cunque potentium libidini
gratificantis , ad dira in
Senatum odia concitaretur,
hanc Dei vindictam ob con-
tumaciam & tot male gestæ
Reipublicæ errata meruit,
ut nova mutatione, reciden-
te rursus ad unius , C. ni-
mirum Julii Cæsaris , pote-
statem , rerum lumina, in
Tyrannidem transfiret, mox
in

in veram Monarchiam denique conversam. Sed has breves rerum apud Romanos vices, quasi in transitu ad scopum tendentibus lustratas, mittere nunc est consilium. Subsistendum in præsentia, quantum ab incepto conatus juveniles non deterrebunt rei dignitas & magnitudo, circa illud Romanorum facinus duxi, quo, in præcipitio jam stante re omni Romana & tantum non procumbente, occupatam a C. Julio Cæsare libertatem, cæde ejus truculenta repetitum ibant. Quod quo fecerint jure, ad finem tractationis, quantula-

tulacunque id fieri industria poterit, dicetur, postquam de nutantis Reipublicæ statu, tum modo, quo summam rerum Cæsar adivit, leviter nonnulla præmiserimus.

§. II.

JActata diu ante tempora Cæsaris perpetuis patres inter & plebem diffidiis fuit respublica Romana, & serpserat jam eo longa contagione malum, ut ei tollendo medelam excogitare supra humanas vires & industriam esset. Traxisse illud, si meo fidere judicio liceat, inde a Valerio Publicola, Bruti in primo
 con

§

consulatu Collega; videtur
initium. Hic enim, caso
in duello contra Tarquini-
um collega Bruto, cum fa-
lcibus solus superbiens, al-
toque & munito in loco ha-
bitans, suspicione regni af-
fectati sollicitos reddidisset
cives, & mox ut se crimi-
ne absolveret, ab uno ex-
tremo prolapsus in alterum,
exitiali in auctoritatem se-
natus incepto, falces non
tantum populo summisisset,
sed & latis legibus, & pro-
vocationem a magistratibus
& eorundem creationem,
egregia Majestatis jura, ei-
dem adjudicasset; nunquã
in partes ire cessavit civi-
tas,

ras, sed a se distracta sibi
 oneri, potentioribus ad dis-
 ripiendam imperii prædam
 invitamento fuit. Tantum
 enim abfuit, ut nuperæ li-
 bertatis, tanto rerum in-
 cremento auctæ, amplitudi-
 nem ferret, ut ea per la-
 sciviam abusa, hinc ambi-
 tioni, illinc odio, agitaris
 continenter inter plebem &
 patritios de æqua imperii
 parte certaminibus, se man-
 ciparet. Et quanquam pa-
 tritii, violari Majestatis ju-
 ra credentes, si plebem
 ejus quoque participem fa-
 cerent latæ a Valerio leges,
 jus sibi universum retinere
 nitentur, plebs tamen vi-
 mul

multitudinis confidens, se-
cessione in sacrum montem
facta, proprios sibi magi-
stratus, & cum his non
modo patribus sua jura, sed
& quæ supremæ potestati
debentur, ipsi senatui reli-
quisque magistratibus extor-
sit, & vel sibi propria vel
cum senatu communia fe-
cit. Profecta ad tantum
fastigium, quid inconces-
sum, quid non licere sibi
putaret? neque enim sapi-
us furere destitit Tribuni-
tia potestas, jus unum in-
vadendo post alterum, le-
gesque obtrudendo, adhæc
opprimendo quos vellet, ac-
cusando, ad supplicium ra-
pien-

piendo, omnia agendo pro
libidine, quam aut non es-
set, quo tenderet ulterius
libido, aut contentiones
Tribunorum vel arte, vel
persuasionibus declinaret se-
natus, aut orta extrinse-
cus bella, metusque immi-
nentis externi mali internos
motus premerent, quietem-
que inquietæ reipublicæ præ-
starent. Sed quæ admotis
aliunde bellorum incendiis
enitescerat virtus, restincta
rursus flamma, fulgorem,
relapsa ad dedecus, alto
occasu condidit. Deleta e-
nim imperii æmula Cartha-
gine, discussaque a Mace-
donibus, a domitis circum-
qua-

quaque populis, meru, re-
 cruduit vetus malum, resum-
 tique sunt per otium mo-
 res, in perniciem mutuam
 pridem conversi. Inprimis
 ne quid veteris disciplinae
 usquam appareret, immensae
 illae non solum devictis Re-
 gibus ac populis, sed & so-
 ciis ereptae opes ac divitiae
 fecerunt. Prodiere ex illis
 infelici partu luxus, pro-
 fusiones in spectacula & lu-
 dos, sumtusque in aedium
 reliquumque apparatus om-
 nem immanes, & quod
 in his non ultimum mere-
 tur locum, largitionibus de-
 merendi homines studium.
 Quibus rebus (eo enim in-
 valu-

valuit fastus conditionisque
 mortalis obliuio) non urbis
 modo verum & orbis im-
 perium vel jam possidere se
 singuli fere ostentabant, vel
 ejus spem animo jam præ-
 cipiebant tanquam re ipsa
 præsentem. Migravit inte-
 rea pietas, refriguit religi-
 onis ardor, spreteque in-
 feliciter jacuit legum obser-
 uatio omnis; quorum oc-
 cupavere loca invalescens
 contra civilem modum am-
 bitio & huic adjuncta co-
 mes, auri cupiditas, su-
 pra quam dici potest, insa-
 tiabilis. In urbe ergo, in pro-
 vincijs, nil acquirendæ pe-
 cuniæ

euniarum studio prius, nil certaminibus de producendo capiendove imperio frequentius. Nec adversus tanta cupiditatum mala, ulla in senatus vel populi decretis, aut in magistratibus denique; iudicibusque vis, cum largitionibus facile in partes traherentur alii, alii in contentionibus cæde & vi scena decederent.

§. III.

EXigebantur inter certamina Gracchorum bellumque Pompejanum civile, anni ferme sexaginta, qui toti per seditiones & certamina ad cædes, a cædibus ad bella sibi succedentes,

res, fatalem Reipublicæ terminum videbantur accelerare. Scilicet in maximis Ordinum discordiis, inter acerrima ad potentiam & honores emergendi studia alteri senatus, alteri plebis favore nitebantur; & quotquot inter patres auctoritatem suam tueri non poterant, seditionibus se rem confecturos credebant, plebe sibi nunc agrorum divisionibus, nunc pollicitationibus aliis devincta. Ea res primam cædem civilem Tiberio Graccho, tum fratri ejus Cajo, post Apulejo etiam attulit, multisque præterea aliis, quos im-

moderato illo appetendâ studio, vel ira, vel odium, vel casus etiam obvios deprehendit; illatis, jubente etiam sublimium potestatum aliqua, in honoratorum nunc hunc, nunc illum sicariis, nulla nec templis, nec legibus habita reverentia, nec quenquam tuente aut libertate sua, aut reipublicæ forma, aut dignitate. Sed quæ interitum toti reipublicæ præfagiebant, & conjurationes factiosorum civium manifestæ, & expeditiones adspirantium ad dominationem validæ, ut foeditate priora superabant, ita metum incutiebant gravius. Roma

ma communis omnium patria, nunc proprios cives non terebat; oppressis olim perfugium, nunc infida suis mansio & receptaculum: afflicta contentionibus Syllæ Mariique, rursus hujus & Cinnæ injuriis patuit, mox desolata viris per Syllæ dominationem pæne exspiravit.

§. IV.

IN tanta libertati insidiantium libidine, cum optandus fuisset, qui veluti e machina superveniens, medicam tanto malo adhiberet manum, ne cum Cæsare quidem, cujus per ætatem pernosci etiam indoles non potuit, exorta in

melius immutandi status spes
fuit. Is autem tum naturæ
dotibus mirandis, tum elo-
quentiæ laude cæterisque ar-
tibus ad magna quæcunq;
excitatus, ut gerendis re-
bus maximis idoneus erat,
ita supra modum ambitio-
sus, parvam in compositis
rebus, magnam in dissen-
sionibus adipiscendæ gloriæ
spem jam tum posuit, cum
primum muneribus potiri
cœpit. Itaque adversæ opti-
matibus factioni, quæ Ma-
rianorum erat, addictus,
plebi nunc largitionibus,
nunc edendis spectaculis,
nunc pollicitationibus, su-
pra etiam opes, eventu non
irri-

irrito studuit, Pompeji & aliorum, quos se priores aura populari ad magnam potestatem evectos viderat, æmulus. Ex prætura enim, gestis jam ante minoribus magistratibus, provinciam sortitus Hispaniam, de petendo mox consulatu cogitavit, animo facinora præcipiens, quæ, inito magistratu maximo, viam sibi ad potentiam facerent pleniorum. Iamque terra hac universa populo Romano tributaria facta, satis aditus sibi ad consulatum patere existimans, cum triumphus sibi designatus esset, & comitorum consularium, ubi

bi presentem esse cum cæteris candidatis oportebat, jam ante adveniret dies, quam ad triumphandum sibi videretur satis instructus, privatus (quod sine pompa semel ingresso ad eam duendam iterum reverti non liceret) ad profitendum nomen introire urbem maluit, quam acto triumpho consulatum omittere. Memoratu vero inprimis dignam hic societatem iniiit cum Pompejo Crassoque, præpotentibus in republica viris, altero magnitudine nominis, altero opibus; callide inchoatam quidem, sed *que,* pronunciantem Vellejo, *urbi*
orbi-

orbique terrarum nec minus
 diverso quoque tempore, ipsis
 exitiabilis fuit. Sed cum in
 diversas partes, per vete-
 rem ex consulatu inimiciti-
 am ipsi distraherentur, pa-
 rumque sibi profuturam pro-
 spiceret alterutrius conjun-
 ctionem, nisi sublatis odi-
 is, ipsi amica consensione
 conspirarent, eos diuturna
 disjunctos discordia in gra-
 tiam reduxit; ut, cum
 quisque eorum (quod fu-
 turum non ignorabat) su-
 am nihilominus spectaturus
 potentiam esset, tantum e-
 orum auxilio cresceret, quan-
 tum ipsos in rebus suis pro-
 vehendis seorsim per se in-
 tene-

tentos animadverteret, alterum, si aliquo proficeret, alterius auxilio postea everfurus. His igitur adjutantibus effecit, ut cum nihil minus quam pro paranda potentia quid moliri videretur, prius in apice rerum fubfifteret, quam eo evectum adverterent ipfi. Primum enim, his ipsis adftipulantibus, quos e primoribus, post impugnatam a fenatu rogationem, præcipuos in concionem adhibuit, plebem lege de dividendo agro lata, mox equeftrem ordinem, tertiam eis parte vectigalium, quæ conduxerant, remiffa, fibi

bi devinxit, alienato à senatu populo, facti tamen, invidia in Pompejam præcipue, qui vi quoque hanc legem propugnandam receperat, relegata.

§. V.

Obstrieto sibi hunc in modum populo universo, confirmatisque, quæ rata haberi præ invidia multorum huc usque non poterant, Pompeji actis transmarinis, potentiam suam, vix dum putavit firmam, nisi eam filia sua Julia Pompejo collocata, Pisonis vero sibi in consulatu successuri in uxorem ducta ulterius corroboraret. Jamque nihil

hinc sibi ultra expetendum
simulans, per alios effecit,
quicquid sibi tribui cupie-
bat, ante omnia cavens,
ne quid sua opera conferri si-
bi videretur. Plebs ergo Gal-
liam ei cisalpinam & Illy-
ricum, adjectis tribus legio-
nibus, senatus Comitam
etiam, unamque legionem
decrevit, singulas in quin-
quennium administrandas.
Nec sic tamen satis sibi
prospexisse videbatur, nisi
annuos magistratus, ut su-
am absentis rationem habe-
rent, omnibus modis de-
vinceret, quos vero minus
sibi addictos sentiret, eos
ab honoribus haberet quam
re-

remotissimos. Ubi mirari fortunam Cæsaris convenit, cui occasio futuri incrementi fuit, quidquid contra niti videbatur, & instrumentum proximi successus, casus prior præter opinionem molestus. Domitium enim consulatus candidatum, cum pertrahere eum in sui favorem adeo nequireret, ut jactaret etiam se effecturum, ut imperium ei abrogaretur, Pompejum Crassumque incitando ad petendum alterum consulatum, ampla de spe dejecit, effecitque ut inuito magistratu, in alterum quinquennium sibi imperium provinciarum

arum iidem prorogarent ;
 quo ipso , quod eventus
 docuit , non tam de Do-
 mitio , quam de Crasso &
 Pompejo triumphavit. Cæ-
 terum dilatatum sibi impe-
 rium incredibili rerum suc-
 cessu ornavit , subjecta per
 novennium Romanæ ditio-
 ni Gallia , domitis Germa-
 nis , superatis Britannis : fir-
 mandi vero sui causâ , nul-
 lo non officiorum genere
 allectis per terrarum orbem
 regibus , sociis , provinci-
 is ; urbibus quoque Hispa-
 niæ , Græciæque & Asiæ ,
 maximarum impensarum o-
 peribus suis redditis ; nec
 minus domi , largitione ,
 mune-

muneribus, ope obstrictis, post optimatum plerosque, e plebe cunctis. Et quamquam ad inhibendum rerum suarum cursum non leve momentum mors inprimis suorum, mox Clodii sibi intempestiva caedes, tum Marcellorum obtreccionum allaturae videbantur, ad animum tamen supra communia quaevis evehctum, fortunae ludibria aut non pertigerunt, aut pertingentia eo ille non sensit. Quin disruptum Juliae obitu cum Pompejo foedus, adversantiumque sibi in eripiendis provinciis, nec non in submovendo se absente a petitione

con-

consulatus pertinacia, ipsum
 in contrariam factionem a-
 cerrime armavit, callidum
 interea celandi, quantum
 polleret viribus, ad obte-
 rendos imprudentes quam
 occultissime erupturus. Ea
 vero omnia vel ideo minus
 coërcenda armis dubitabat,
 quod literis ad senatum ni-
 hil effecit, deprecantibus,
 ne quod populus in petiti-
 one consulatus, de absentis
 sui ratione habenda, con-
 cesserat, sibi inimicorum
 interventu irritum caderet;
 aut si non liceret sibi, tan-
 tisper dum consul renunci-
 aretur, legionem unam in
 provincia sortiri, ut ab ex-
 er-

Suet. Cæs.

c. 29.

Vellej. II.

c. 44.

ercitibus, se imperium deponente, cæteri quoque discederent imperatores. Itaque senatu non impediante, quin in mutuam internecionem vires Reipublicæ, in terrorem universi orbis comparatæ, ruerent, omnes cogitationes ad persequendum Pompejum, per se & infestum sibi, & adversæ factionis propugnatorem, convertit; quem Brundisio in Epirum transfretantem, cum Romæ, Italia citra sanguinis profusionem sexaginta diebus in potestatem redacta, cum patribus de summa reipublicæ consultasset, commisso ad Pharsalum, urbem

bem Theſſalix, prælio fudit ac fugavit.

§. VI.

NEc ſic ſumma operi manus impoſita. Quin, reſtabant bella in Pharnacem, in Aſiaticos, in Afros conficienda, quibus finitis, feſtinare eo debuit, ubi terminum ambitioni inveniret. Itaque his omnibus deletis, Romam reverſus, de Gallia, Alexandria, Ponto & Ægypto per quatrimum triumphavit. Iterumque hinc in Cn. Pompejum Magni filium, quem Hiſpanorum auxilia in ultionem paternæ cladis ſtimulaverant, ducens, novam poten-

potentiam felici bellorum
 civilium exitu firmavit, per-
 petua usus fortuna, si ut
 ab ingruente extrinsecus
 malo, ita a vi, quam
 mox in urbe conspirantium
 concivit seditio, cautus esse
 voluisset. In urbem autem
 redux illustris quantum ad
 eum diem nemo, cuncta
 sub suam administrationem
 accepit, honores simul o-
 mnes adiit, hosque per-
 ennes & continuos. Et po-
 pulum quidem, quin pro-
 videret quid ex his futurum
 esset, quod magistratuum
 jura in se traxerat, quod
 ordinem imperii omnem e-
 verteret, triumphi, ludi, e-
 pu-

pulæ, largitiones, quibus
ei blandiebatur, fefellerunt.
At cordatioribus & qui ve-
teris moris ac disciplinæ re-
naciores supererant, Viris
civili militarique prudentia
magnis, præstringi acies o-
culorum adeo non potuit,
ut illatam status mutationem
non intuerentur, quantum-
cunque in imperio, clemen-
tia, donis, honoribus leni-
endo laboraret, quanta et-
iam arte eum se ferret, qui
esse princeps, quam videri
mallet. Nec ab his quidem
quorum animos nil nisi a-
missæ libertatis memoria
vellicabat, quidquam æque
timendum fuit, quam quod
se

secutum est, odium in novam dominationem funestum & exitiale.

§. VII.

Solent qui omnia concutiunt, ipsi concuti: turbinum more, qui cum raptâ convolvunt, ante vehementervolvuntur ipsi. Vim illam, qua libertati nocuit Cæsar, ipse quoque rerum, quas expetiverat, potitus, sensit. Viginti enim tribus vulneribus in curia Romana confossus, funestissimum ejus exemplum præbuit, quam sit res odiosa tyrannis, quæ tantam in ipsum invidiam exacuit, ut cum omnes hostes acie devicerit, omnes

item superaverit liberalitate
 ac clementia, amicorum
 tamen perfidiam nec maje-
 statis rerumque gestarum
 splendore, nec benefacto-
 rum lenociniis vinceret: Vir,
 si tam publicæ rei quàm suæ
 potentiæ stabiliendæ studuis-
 set, ad restituendum impe-
 rii statum, libertatemque à
 vi opprimentium vindican-
 dam, si quis alius, visus
 quam aptissimus: qui ut à

Lib. II. Vellejo describitur, animo
41. 1. super humanam & naturam
& fidem erectus, magnitu-
dine cogitationum, celerita-
te bellandi, patientia pericu-
lorum, Magno illi Alexandro,
sed sobrio neque iracundo si-
mili-

*milimus: fuit; tantasq; res
 gessit, quantas audere vix
 hominis, perficere pæne nul-
 lius nisi DEL fuerit. Tantis
 autem dotibus, quantæ capi
 ab humana sorte vix videban-
 tur, nixus, consilia de invaden-
 do principatu tractavit, ad
 quæ ipsum occasiones, quas
 leviter jam attiginus, pro-
 vehendæ ad tantum fastigi-
 um potentiaë invitârunt, du-
 pliciter ad eam via, largitione
 nimirum tēuorum potentio-
 rumque affectatione ingres-
 sus; exulantibus jam, quæ re-
 ptantia per omnium animos
 vitia retrænerent, religione
 & fide; fortitudine in am-
 bitionem, parsimonia in a-*

varitiam, liberalitate in luxuriam conversis.

§. VIII.

Reprehendi ergo in Cæsare passim hæc videas: quod cupiditate dominandi inflammatus, plebis gratiam nullis non beneficiis tibi conciliarit, summumq; deinde magistratum, hunc quasi nactus gradum, maturius quam leges annarum consulares jubent, affectarit; quod hunc consecutus, ejusdem plebis ope, cujus favorem agrarum insuper legis promulgatione insigniter auxit, pro arbitrio, reipublicæ negotia administrarit; leges & pacta pessum dederit;

po-

potentia & utilitatis gratia
 jura violarit; ad insectan-
 dos qui publicam interea
 causam susciperent, Clodii
 audacia, ad Senatus autem
 auctoritatem infringendam,
 Pompeji & Licinii Crassi a-
 micitia abusus. Quæ qui-
 dem non diffitemur à cive
 bono abhorrere, nec nisi
 injuste occupatæ reipublicæ
 criminationem mereri, nisi
 ab impetu heroico, quo ad-
 missa hæc sunt, excusatio-
 nis aliquid ea trahere quis
 contendat. Sed vere Divi-
 na sapientia, cui curæ esse
 respublicas & in his formam
 imperii, ejusque conserva-
 tionem aut mutationem ne-
 mo

mo dubitat, per Julium Cæsarem ex justitiæ decreto reprimere invalescentem Romæ vel ambitionem vel licentiam statuit, & rursus ex clementia sua, qua rempublicam denuo consistere facit & tuetur, eundem ad transferendam in Romanos summam rerum destinavit, eoque heroicis dotibus instruxit, quæ & coërcendis mutuis tumultuantium seditio- nibus & maximis rebus con- dendis constituendisque pa- res essent; exinde tamen tantum abest, ut nihil au- dacter & temere ab Heroe nostro tactum esse negemus, ut plurima ejus de ingente
fidu-

fiducia sui, & majoribus,
 quam quos vulgaris animus
 capit, moribus prodierint,
 quos deinde vigor acriores,
 fortuna efficaciores audacio-
 resque fecit. Nec existima-
 bit quis, non futurum fu-
 isse, ut summa rerum ad
 Cæsarem deferri aliter potu-
 isset, nisi ei Pompejus vires
 suas adversus libertatem im-
 pertitus fuisset, cum si Se-
 natui se Cæsar junxisset, ni-
 hilominus eadem providen-
 tiæ cura ad principatum ei
 via patere potuisset, eoque
 expeditior, quo magis jam
 odio erat populi principatus,
 jamque omnibus dulcedo o-
 mni & reipublicæ commuta-
 tio

tio placeret. Sed cum æ-
 ras Cæsaris incidisset in eam
 publici status corruptionem,
 qua auspicio tribunitiæ po-
 testatis omnia assiduis bellis
 civilibus flagrarent & ad
 potentiæ fastigium contem-
 dentibus viam non virtus,
 sed vel gratia, vel potentia,
 vel largitiones sternerent, fa-
 cile tot agræ civitatis mala
 acerrimæ mentis cupidita-
 tem in eo elicuerunt, ut
 donis, quibus instructus fu-
 it, ad immodica & præru-
 pta abuteretur; quib⁹, si
 ante publici status corruptio-
 nem vixisset, ad ea fuisset
 usus, ex quibus moderata
 omnia sperari potuissent. Quo

tamen ipso non minus sapientissima providentiæ cura factum, ut prava illa inque heroica indoles degeneravit, in poenam effrenis immodestiæ cederent, seditionesque ac injuriæ vi & cupiditate, ambitio & superbia dominatione reprimerentur, degenerantis autem impetus in destinatum finem, qui erat imperii ad unum translatio, verteretur.

§. IX.

Quemadmodum autem sapientes Romani pro æqualitate tuenda vigilare, in eamque curam omnes cogitationes intendere debuissent, ne ad dignitates crebras

bias ac nimias is admitteretur, quem ardore laudis ac ambitionis non tantum superare omnes, sed & ad audenda, quæ ne attrectari quidem ab aliis sine temeritate poterant, promptum videbant; præsertim si de conservando statu adversus consilia res novantis non incertam sibi spem superesse vidissent: quæ tum utique defutura non fuisse videbatur, si modo imperium in cæteros affectantis impetum, aut honorem ei quemq; non nisi semel tantum, legiones autem urgente modo necessitate utendas indulgendo, aut eum clam discordiis ac

amu-

æmulationi cæterorum expo-
 nendo, infringere voluissent;
 ita postquam perditam mo-
 ribus jam viderant rempu-
 blicam, nec ullum superesse
 robur aut in legibus, aut
 in potestate populi & Opti-
 matium, sine quibus con-
 velli convellentium certami-
 na quam minime poterant,
 ut liquido cerneretur con-
 versio rerum necessaria ultro
 imminere, nec nisi in confe-
 renda ad unum potestate o-
 mni, remedium ullum discor-
 dantis civitatis restare; pes-
 sime de republica consultum
 voluisse illos apparet, quod
 non potius de dirigendo ad
 optimas rationes Herois con-
 filio,

filio, quam de eo inhibendo cogitarint; sed, contraria inita ratione, quem unum è multis prius supra ceteros extulissent, ut à dignitatibus ad arma, ab armis ad imperium, de quo paulatim cogitabat, perveniret; cum contumeliis & vi inhibendum putarent, eoque ipso occasionem prætextumque non magna modo, sed nimia moliendi supeditarent.

§. X.

Quod si in urbe, quæ corruptis moribus vivens & jam dudum à primis institutis degenerans, nunquam se in libertatem asserere

rere poterat, illi qui adhuc aliqua auctoritate valebant, tanti Herois consiliis promovendis, quibus melius ad instituendam rempublicam uti, & ad opprimendos tot reipublicæ turbatores juvari potuissent, iniquissime se opposuerunt; quanto iniquius qui se liberatores populi ferri volebant vim ei intulerunt, cujus interitu rempublicam simul in perniciem & seditiones scelestissimo ausu egere præcipitem. Neque enim ob injuriam alterutri tantum, sed utrique simul illatam reprehendendos se prodidere: scelere dicam an parricidio in Casarem, quod eum non

invadentem amplius libertatem, sed postquam invaserat,

Conf. Dion. XLIV. pacto & jurejurando civium jus non mediore nactum in-

p. m. 243. terficere ausi sunt. Imprudentiâ vero in rempublicam,

Suet. Jul. Cas. c. 86. quod urbem, recta jam florere administratione incipientem, ex concordia & quiete in civilia bella nefarie

conjecerunt. Quid enim importune repetitam libertatem nisi improspera quæque

comitari potuere? quid stultitiam summam magis arguere,

quam ista populum in libertatem asserendi præceps libido? quasi, quod pruden-

Orat. 18. ter animadvertit *Heinsius*, Spiritu unius hominis ac vi-

ta,

ta, non totius reipublicæ con-
 tagione ac morbo servitus re-
 cepta niteretur. Popularis quie-
 dem status, quantumcunque
 honesto nomine & æqualita-
 te juris arridebat, præ domi-
 natu tamen unius, utut is gra-
 vis etiam auditu libertati ad-
 suctis erat, ob corruptos o-
 mnium mores jam optari o-
 mnino non potuit, nedum
 ad libertatem restaurandam
 prodesse. In quo enim sta-
 tu urbs tanta moderationem
 conservare nequivit, multo
 minus amissa moderatione,
 concordiam retinere potuit.
 Et quia necesse fuit, nisi
 distractam prorlus perire
 maluissent, ut in meliorem
 D fore

formam novis legibus reduceretur, cogitare debuissent conjuratorum ductores, multitudinem consulentium in statu isto turbulento excogitandis ferendisque legibus minime aptam fuisse, quanquam iisdem & condendis & conservandis in pacato regimine sufficiat.

§. XI.

Illud vero, quod contrarium suadere multis potest, jure occisum esse Cæsarem, quod cupidine dominandi alienam imperii possessionem invaserit; minus firmam habere rationem apparet, quam ut sententiam nostram de inju-

iustitia cædis istius evertere
 queat. Equidem, quin
 propter ipsam occupationem
 summæ potestatis, Tyran-
 ni nomen promeruerit, ne-
 mo ambigit. Quod autem,
 postquam publico consensu
 Senatus populique imperium
 ipsi confirmatum fuit, de-
 cretumque, *ut omnia que* Dio XLIV.
acturus esset, rata habe-
rentur, ut censor solus, id-
que quamdiu viveret, esset,
ut eodem quo tribuni plebis,
beneficio uteretur, ut qui ei
vel verbo vel re injuriam
intulisset, is sacrilegio ac pias-
cuto sese obligasse existimare-
tur; non amplius ut in-
vasor, sed ut legitimus
 prin-

princeps considerandus fuit. Gravissimum hac de re
 Grotii est iudicium, nam, inquit, *Et* qua vi parta
 primum sunt imperia, pos- sunt ex voluntate tacita ius firmum accipere, *Et* voluntas aut ex initio constituti imperii, aut ex post facto esse potest talis, ut ius det quod in posterum à voluntate non pendeat. Quo sic posito, quia cessavit injuste possidendi causa, vi eum summo imperio privare non debuit populus; multo vero min⁹ privatis eundem interficere licuit. Tantum enim abfuit, ut populi publico consilio, aut voluntate cogni-

SI
ta persuasi fuerint percussio-
res, ut horrendorum mo-
tum, qui sequi solent iis
intertextis, qui aut amicos,
aut validam in populo fa-
ctionem habent, experiri is
aleam mallet, quam posses-
sorem in possessione relin-
qui, ut maxima etiam in-
dignatione cognitam Cæsa-
ris cædem tulerit, nec mi-
nus in veros conjuratos, si
noti fuissent, quam in Cin-
nam, quem errore nomi-
nis innocentem dilaceravit,
exarsisset.

§. XII.

EXauget indignitatem fa-
cinoris deinde illa tem-
poris conditio, quâ ipsa
irei-

reipublicæ conversio novum peperit imperium. Comparare libertatem Brutus Tarquiniis ejectis potuit, quod alienum à discordiis civilibus tunc esset seculum. Nunc non erat is populus, quem pax tranquilla juvit, aut qui, corruptis omnium moribus, libertati par fuit. Neque etiam vulnera civilium bellorum in cicatrices coiere, imo recrudescente potius per mortem Cæsaris debebant, tot Pompejanorum superstitionibus, qui cæso victore suo, renascentis sibi initium fortunæ novas turbas animo fingeant. Itaque ut circa reipublicæ conversionem maxime occupatur divi-

divina providentia, quæ
 conversionis tumultu punire
 civitatem, per exortam ve-
 ro ex illa conversione no-
 vam formam restaurare ple-
 rumque & servare, adeo-
 que sub actibus Heroum,
 quorum opera ad eam con-
 stituendam utitur, sæpe a-
 liquid altius recondere so-
 let; ita justissima eos ultio-
 ne infectata fuit, qui non
 sine jactura & innocentis
 populi sanguine, discepta-
 tionibus auctores exstiterè,
 quis jam populi rem esset cu-
 raturus. Atque illud ipsum
 est, quo, quid de cæde
 Cæsaris judicari conveniat,
 colophonis loco maxime
 assertum imus, tantam
 sci-

scilicet ejus fuisse iniquitatem, quantis eam suppliciiis animadvertendam statuit occultum DEI judicium. De sexaginta enim percussoribus nemo suo fato functus est, nec Cæsare triennio amplius supervixit, sed pars prælio, pars naufragio, alii suimetipsorum interfectores, eodem quo Cæsarem violaverant, pugione, ad justissimas poenas ducti sunt, ob Viri cadem, quem quartæ Monarchiæ fundatorem esse, maximisque dotibus instructum ad maximum felicitatis culmen pervenire voluit rerumpublicarum Stator DEUS,

*Cui Soli laus honor &
Gloria.*